

## ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до проекту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про прожитковий мінімум» щодо застосування фактичного прожиткового мінімуму при визначенні розміру мінімальної пенсії та інших виплат для непрацездатних осіб»

### 1. Обґрунтування необхідності прийняття нормативно-правового акту

Передусім, варто зазначити, що під час спілкування народних депутатів України з пенсіонерами літні люди регулярно запитують, а чому мінімальна пенсія не відповідає визначеному відповідно до Закону України «Про прожитковий мінімум» фактичному прожитковому мінімуму, чому норми законодавства не відповідають, зокрема, статті 46 Конституції України, чому держава не забезпечує пенсіонерам бодай більш-менш наближені до реального прожиткового мінімуму пенсій та інших соціальних виплат для непрацездатних осіб. Ці громадяни, як правило, позиціонують себе як виборці Президента Володимира Зеленського та «Слуги народу»...

У 1999 році на виконання статті 46 Конституції України прийнятий Закон України «Про прожитковий мінімум», положення якого заклали правову основу для встановлення, затвердження прожиткового мінімуму та врахування його при реалізації державою конституційної гарантії громадян на достатній життєвий рівень.

При цьому прожитковий мінімум визначений законом як вартісна величина достатнього для забезпечення нормального функціонування організму людини, збереження його здоров'я набору продуктів харчування, а також мінімального набору непродовольчих товарів та мінімального набору послуг, необхідних для задоволення основних соціальних і культурних потреб особистості.

Прожитковий мінімум визначається нормативним методом у розрахунку на місяць на одну особу, а також окремо для тих, хто відноситься до основних соціальних і демографічних груп населення - дітей віком до 6 років; дітей віком від 6 до 18 років; працездатних осіб та осіб, які втратили працездатність.

Визначено, що набір продуктів харчування формується центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я, з використанням [нормативів фізіологічної потреби організму людини в продуктах харчування виходячи з їх хімічного складу та енергетичної цінності](#), з урахуванням рекомендацій Всесвітньої організації охорони здоров'я.

Основними принципами формування набору продуктів харчування законом визначено:

- забезпечення дитини повноцінним харчуванням для розвитку організму;
- забезпечення дитини віком від 6 до 18 років додатковим харчуванням для активного соціального та фізичного розвитку;
- задоволення організму працюючої особи у відтворенні працездатності, збереження працездатності для безробітного, відновлення у необхідних випадках працездатності для особи, яка її втратила;
- підтримання повноцінного функціонування організму людини похилого віку.

Встановлено, що **набір непродовольчих товарів** формується з використанням нормативів забезпечення засобами гігієни, медикаментозними засобами, засобами захисту організму людини від впливу навколишнього середовища, а також засобами для влаштування побуту. **До набору послуг включаються** житлово-комунальні, транспортні, побутові послуги, послуги зв'язку, закладів культури, освіти, охорони здоров'я та інші.

Викладення наведених вище положень Закону беззаперечно, на наш погляд, свідчить про те, що визначення у Законі України «Про Державний бюджет України на 2026 рік» прожиткового мінімуму на одну особу для непрацевдатних осіб у розмірі 2595 гривень, **не має нічого спільного із намаганням держави реалізувати для непрацевдатних громадян їх конституційне право на достатній рівень життя.**

Простий підрахунок вартості щоденного набору продуктів у розмірі 86,5 гривень (2595 гривень поділити на 30 діб) будь-яким чином не може забезпечити, як випливає із проголошених принципів формування набору продуктів харчування, **підтримання повноцінного функціонування організму людини похилого віку.** Це вже не кажучи про забезпечення якогось набору непродовольчих товарів та послуг. На даний час десяток яєць коштує приблизно 70-80 гривень, літр молока 30 гривень і більше, хліб – щонайменше 20 гривень, картопля – ~20 гривень за кілограм і т.д., вже не кажучи про вартість медикаментів.

У зв'язку з цим взагалі незрозумілими є розрахунки відповідних центральних органів виконавчої влади та які нормативи фізіологічної потреби організму людини вони використовують при визначенні розміру прожиткового мінімуму.

Крім цього, виникають запитання в частині використання в законі термінів «прожитковий мінімум» та «фактичний прожитковий мінімум», який кожного місяця обраховується Міністерством соціальної політики та приблизно **у три рази перевищує рівень прожиткового мінімуму.** Якщо це так, то у підрахунках прожиткового мінімуму закладена помилка, яка повинна бути виправлена у наступному бюджетному році. Мабуть для цього законом і був закладений у статті 5 Закону моніторинг фактичного прожиткового мінімуму. Проте, із року в рік фактичний розмір прожиткового мінімуму будь-яким чином не впливає на рівень прожиткового мінімуму, який, до речі, використовується як **базовий економічний орієнтир для розрахунку, зокрема, соціальних виплат та державної допомоги.** Зазначене є, на наш погляд, неприйнятним.

Зважаючи на це, проектом Закону пропонується використання **фактичного розміру прожиткового мінімуму на одну особу при реалізації державою конституційної гарантії на достатній життєвий рівень для непрацевдатних осіб під час визначення розміру мінімальної пенсії.**

## **2. Цілі і завдання законопроекту**

Метою законопроекту є спроба втілення в життя статті 46 Конституції України в частині реалізації державою конституційної гарантії на достатній життєвий рівень для непрацевдатних осіб під час визначення розміру мінімальної пенсії та інших соціальних виплат для вразливих верст населення.

### **3. Загальна характеристика та основні положення законопроекту**

Законопроектом пропонується внести зміни до статті 2 Закону України «Про прожитковий мінімум», передбачити, що фактичний прожитковий мінімум, який визначається відповідно до статті 5 цього закону, враховується під час визначенні розміру мінімальної пенсії та інших соціальних виплат для непрацездатних громадян. А також змінити назву статті 5, додавши слово «фактичний» (прожитковий мінімум).

### **4. Стан нормативно-правової бази у вищезгаданій сфері правового регулювання**

Відносини у цій сфері регулюються Конституцією України, Законом України «Про прожитковий мінімум».

### **5. Фінансово-економічне обґрунтування**

Реалізація Закону в наступному році потребуватиме виділення додаткових коштів з Державного бюджету України. Виділення додаткових коштів можливе за рахунок обмеження асигнувань державного та місцевих бюджетів, в частині визначення граничного рівня заробітної плати всіх службовців, які отримують кошти з державного або місцевих бюджетів; збільшення надходжень податків до державного бюджету за рахунок зменшення видатків на заробітну плату, а саме: встановлення граничних рівнів заробітної плати керівного складу державних підприємств, державних акціонерних компаній, в яких частка держави становить не менш як 50 відсотків; зменшення заробітної плати членів наглядових рад державних підприємств, державних акціонерних компаній, в яких частка держави становить не менш як 50 відсотків, встановлення можливості нарахування премій керівному складу державних підприємств, акціонерних товариств виключно в залежності від наявності прибутків підприємств (акціонерних товариств), а також проведення реструктуризації (списання) заборгованості державного бюджету України перед Національним банком України (175 млрд. грн.).

### **6. Запобігання корупції**

У законопроекті відсутні правила і процедури, які можуть містити ризики вчинення корупційних правопорушень.

### **7. Прогноз соціально-економічних та інших наслідків прийняття акту**

Ухвалення Закону дозволить зробити реальний крок для реалізації статті 46 Конституції України, яка є ключовою для соціальної політики держави та гарантує захист найуразливіших верст населення, забезпечуючи мінімальні стандарти життя та соціальної підтримки в частині використання фактичного розміру прожиткового мінімуму на одну особу для непрацездатних осіб під час визначення розміру мінімальної пенсії та інших соціальних виплат.

**Народний депутат України**

**Георгій Мазурашу (посв. №404)**



ЄАС ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ  
Підписувач: Тищенко Микола Миколайович  
Сертифікат: 3FAA9288358EC00304000000A215310067A5DE00  
Дійсний до: 20.01.2027 0:00:00

Апарат Верховної Ради України  
404д9/1-2026/77404 від 09.04.2026



2196110